

Forfatter: Glasskabet

Titel:

Citation: "Glasskabet", i *Fjorten eventyr og fortællinger*, udg. af Marita Akhøj Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1989, s. 125. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ingemann01-shoot-workid62237/facsimile.pdf> (tilgået 17. maj 2021)

Anvendt udgave: Fjorten eventyr og fortællinger

Glasskabet

Den rige Handelsmand Mr. Seyfert i London var bleven Enkemand. Han var en Særling og kun lidet yndet, da han gjaldt for en kold Egoist og hjerteløs Pengemand, der ingen andre menneskelige Pligter erkjendte, end punktlig Opfyldelse af hvad der var Lov og Ret i Landet. Han var kun nogle og tredive Aar; hans rolige, uforanderlige Ansigt var som udhugget af Steen. Han var udelukkende Forretningsmand og paastod med et Slags Stolthed, at Alt, hvad man kalder Fantasi og Følelse, var en Forskrudelse og Sygelighed, som var fremmed for hans gode, sunde Natur. Hans Ægteskab var ufrugtbart og havde kun været lidet lykkeligt. Den afdøde Fru Seyfert havde været en udmarkt smuk Brunette, med et heftigt, næsten sydlandsk Temperament. Modsatningen mellem hendes Lidenskabelighed og hendes Ægtemands Kulde havde ofte givet Anledning til hauslige Optøin, der dog kun vare Enetaler, medens Manden altid ved slige Udbrud nægttog den ligegyldigste Tøushed. Ved sit Ægteskab havde Grosserereren, der tillige var Juveler, erhvervet sin store Formue; men ved Ægteskabscontracten var det paa det Nøiagtigste fastsat, at, hvis hans Hustru døde uden Livsarvinger, skulde hendes hele medbragte Formue, med Renter og Renters Renter, udbetales til hendes Slægtninge, fra den Dag og Time, hun var begravet.

Uagter denne Ægteskabscontractens Bestemmelse, forblev dog Mr. Seyfert, til stor Ærgrelse for hans afdøde Kones Familie, i lovgyldig Besiddelse af den hele Formue. Han erklærede nemlig, at han havde elsket sin omme Ægtefælle saa høit, at han aldrig vilde afsee hendes Legeme; – han lod hende *ikke begrave*, men lod hendes balsamerede og sminkede Lüg i en glimrende Dragt med kostbare Prydelser og Smykker opstille i et Glasskab i sit Sovekammer, ligeoverfor Vinduet, hvorfra enhver Forbigaaende kunde see det om Dagen og undertiden om Aftenen i Maanelys. Det kom til Retsag med den Afdødes Slægtninge; men ifølge den ordrette Lovfortolkning vandt Mr. Seyfert Processen. Han beholdt virkelig Liget i sit Sovekammer.

Fra Nye Eventyr og Fortællinger, 1847

Hver Aften, naar han gik tilsengs, trak han kun et grønt Gardin for Glasskabet – og sov rolig.

Fra det Øieblik, Liget stod i Glasskabet, syntes midlertid Lykken at have forladt Huset. Det gik tilbage med Handelen; flere kostbare Forsendinger med amerikanske Skibe forliste, og vigtige Speculationer med spanske Bankobligationer mislykkedes. Der kom idelig Sygdom i Huset blandt Tjenerskabet, og Ingen syntes at kunne leve der, uden Mr. Seyfert selv, der havde en urokkelig Helbred; men hans steenhaarde Ansigt bar nu Præget af mørk Trods. Processen havde kostet ham Meget, og ved en Række uheldige Speculationer led han i et eneste Aar saa store Tab, at han mistede sin Credit, og alle Fordringer paa Huset paa een Gang strømmede ind. Det var netop Aarsdagen efter Konens Død, at han, efter en Afregning med sin Bogholder, erfarede hele sin mislige Stilling og at han fra en Millionair vilde være bragt til Betlerstaven og til Gjeldsfængslet, hvis han ikke inden næste Morgen kunde tilveiebringe en Sum af 40,000 Pund Sterling.

Hans Ansigt blev dog uforandret ved denne Oplagelse. Med et koldt hoverende Nik gik han til sit Sovekammer. I sin balsamerede Kones Liggdragt havde han anbragt Diamanter til en Værdi af 50,000 Pund. Denne skat, som han, tværtimod sine kloge Kjøbmands-Principer, et heelt Aar havde ladet henstaae i Glasskabet, som en død Capital, tænkte han nu at gribe til, og – da han denne Nat temmelig silde gik til sit Sovekammer, drog han ikke, som sædvanlig, Gardinet for Glasskabet, men satte Lampen paa Bordet og aabnede Glasskabet, for at fratage Liget de kostbare Prydeiser, der nu vare hans eneste Redning. I Ligets Øienhuler havde han ladet indsætte kostbare Saphirer; i deres Sted syntes nu dog, til hans Forbauselse, et Par matte Glasøine at stirre ud paa ham; og Diamanterne, som han hver Aften i et heelt Aar troede at have seet, kunde han ikke opdage. I den skarpe Lysning fra Lampen var det ham, som de døde Glasøine pludselig luede og loe haanligt ad ham – og han traadte tilbage med en uvilkaarlig Gru Tanke om, at en utro Betjent, som han samme Dag havde jaget af sin Tjeneste, kunde have plyndret Liget, blandede sig med en pludselig Rædsel for den Døde – en Følelse, hvorfor han hidtil syntes at have været aldeles fri. Forestillingen om det umaadelige Tab, der nu vilde bringe ham i Gjeldsfængslet næste Morgen, overvaandt dog hin Gru for den Døde. Med en næsten krampagtig Kraftanstrengelse rev han Liget ud af Glasskabet, for at undersøge det ved Lampen og lede om

sin Skat; men jo meer han tumlede med Liget, jo meer forvirrede sig hans Tanker. – Ethvert sandt og gribende Ord, hans ulykkelige Kong havde sagt ham, men som han iskold havde ladet fare sig forbi uden at svare, tonede nu bebreidende for hans Sjæl med den Afdødes Røst; han troede, virkelig at høre hendes Stemme, og han syntes, den Dødes blaa Læber bevægede sig. – Fornasteligheden i hans hykkelske og svigfulde Behandling af Liget, hvorved han bedrog hendes Frønder og berøvede hende den Gravens Fred, de fleste Mennesker sætte saa høi Priis paa, syntes første Gang at faae Skikkelse i hans Bevidsthed. »Ja, du har Ret« – mumlede han – »jeg var intet Menneske – jeg var en Steenmand – jeg var et Uhyre – jeg elskede Intet uden mig selv og dine Rigdomme – men hvor er de? hvor er Diamanterne, jeg lod dig prunke med i Døden? – Den Glands og Ære vilde jeg dog unde dig – der skulde du staae i Pant for mig for min Lykke – ha, min Lykke – den tog du med dig til den fordomte Aande verden, du vilde skræmme mig med – og Diamanterne tog du med! – nei, dem har en Tyv frataget dig – hvi skræmmede du ham ikke med dine Ildøine? – hvi hviskede du ikke til ham, som nu til mig, om den evige Fordømmelse? – ha, ti, ti! – slip mig! – du qvæler mig« – Det var ham, som den Døde klemte sine Arme om hans Hals og loe forfærdeligt. Han tumlede bevidstløs om paa Gulvet – Liget faldt ovenpaa ham. I denne Stilling fandtes han om Morgenen, endnu levende, men – vanvittig. Tabet af hans Skat og hans Rædsel for den Døde var i 21 Aar hans eneste Tanke. Natte-scenen med Liget, som Ingen havde været Vidne til, gjentog han bestandig i sit Vanvid. Deraf erfarede man først, hvad der var skeet, og hvad han havde troet at høre og see i hans natlige Tumlen med Liget. Diamanterne fandtes aldrig. Millionairen, Mr. Seyfert, døde som Fattiglem i et Hospital for Vanvittige i London.

Selv-Citationen

I Aaret 1817, da de Hofianske Fantasier vare nye i Læseverdenen, var der i Kjøbenhavn megen Tale om den saakaldte Selv-Citation, der paastodes at være forbunden med en livsfarlig Vision. Dette fantastiske Foretagende bestod i, at man indfandt sig ganske ene ved Midnat i en Kirke eller ved en øde Ruin eller paa et andet ensomt og høitideligt Sted, og der tre Gange, med et Minuts Ophold mellem hver Gang, med høi og tydelig Røst og med fuld Alvor, kaldte paa sig selv med sit fulde Navn, og, mellem hver Gang Navnet var nævnet, spurgte ligeledes høit, tydeligt og alvorligt: «Ivo kalder mig?» Naar Dette var skeet, paastodes der, vilde Billedet af den Citerendes eget Væsen ligesom træde ud af hans Sjæl og pludselig stille sig for hans Øine. Om det var for det ydre eller indre Øie, dette Billede vilde vise sig, var uvist; men Synet deraf skulde være saa rædselsfuldt, at kun få Mennesker vilde have Styrke til at udholde det. Det Menneske, der saaledes vovede at fremkalde sit eget hemmelighedsfulde Væsen, hvis Døbbelthed allerede synes at antydes i enhver Tale, et Menneske holder til sig selv, vilde derved, paastodes der, ved et Slags Selvmagnetisme have adskilt, hvad der i vor nærværende sande Tilværelse altid var inderlig forbundet, og denne Selvopløsning var igrunder et hemmelighedsfuldt Selvmord, da enhver saadan Selv-Visionær enten maatte blive afsindig og ligesom tabe Sammenhængen i sit eget Liv og Væsen, eller saaledes overvældes af Rædsel, at han døde paa Stedet. At Vanvid eller Døden kunde være en Følge af denne Selv-Citation, betragtedes ikke som en blot Virkning af Fantasien og en overtroisk Spænding, der kunde ryste Nervesystemet og fremkalde en pludselig Epilepsi; men man meente, at dette Phænomen maatte have en virkelig objectiv Grund i Menneskenaturens hemmeligste Naturlove og maaskee først engang blive Gjenstand for klar videnskabelig Beskuelse, naar man fuldelig forstod Sammenhængen mellem Aand, Sjæl og Legeme, og naar den animalske Magnetismes Hemmeligheder ikke længer stode som halvbetvivlede Gaader for Erkjendelsen.

Fra *Nye Eventyr og Fortællinger*, 1817